

EL COL·LEGI LLIURE DE SEGON ENSENYAMENT DE VILANOVA I LA GELTRÚ

M. PROVIDÈNCIA GARCIA I SEGARRA

La comunicació està centrada en la lluita que es du a Vilanova durant el segle XIX per aconseguir un segon ensenyament de qualitat.

Es fa una petita recopilació dels esdeveniments, problemes, diferents empreses, il·lusions, professors, pedagogia... I de l'evolució d'aquest segon ensenyament subvencionat per l'Ajuntament passant pel Colegio de Villanueva y Geltrú, després San Luis Gonzaga, fins a arribar al Col·legi Lliure de Segon Ensenyament.

La primera idea era que el segon ensenyament fos impartit pels pares escolapis, però davant de la impossibilitat de poder-ho aconseguir per diferents motius (polítics, falta de personals..) se'n féu càrrec una empresa privada que, malgrat haver patit moltes dificultats, el tirà endavant i treballà de ferm.

EL COL·LEGI LLIURE DE SEGON ENSENYAMENT DE VILANOVA I LA GELTRÚ

L'any 1791 ja es lluitava a Vilanova per aconseguir un centre de segon ensenyament.⁽¹⁾

La idea tornà a sorgir en la Sessió Ordinària del Ple de l'Ajuntament del 14 de maig de 1853. En aquesta sessió els senyors Marrugat i Parellada, que formaven part de la Comissió d'Instrucció Primària i que havien visitat l'antic hospital per traslladar-hi les escoles gratuïtes d'instrucció primària, van exposar la seva idea de deixar les escoles al lloc on eren per poder destinar l'edifici de l'hospital a institut de segon ensenyament. També exposaren que tenien en compte el paper tan important que hi jugava la part econòmica, però que es podia mirar de superar «...haciendo un llamamiento a los padres de familia...», ja que aquest sacrifici no seria res comparat amb el que calia que fessin les persones que havien d'enviar els seus fills lluny de les seves cases. L'Ajuntament va acollir la idea amb satisfacció i es va comprometre a tirar el projecte endavant.⁽²⁾

L'edifici de l'hospital «antigo» o de Sant Antoni, on funcionava una escola de nens, es trobava al carrer Estudios, número 3.

La necessitat d'un col·legi de segon ensenyament es feia cada dia més palesa. Tant és així que els vilanovins residents a Cuba, més forts d'armilla, van començar a moure's per aquest motiu. Aquest és el cas d'en Tomàs Ventosa i Soler.

LA FUNDACIÓ D'EN TOMÀS VENTOSA I SOLER

En Tomàs Ventosa va voler celebrar el seu aniversari el 1856, el dia 29 de desembre, fent una donació a l'Ajuntament de Vilanova perquè es construïssin i es mantinguessin alguns centres d'ensenyament primari i secundari. Per això va escriure des de Cuba una sèrie de cartes i documents.

La sessió municipal del dia 31 de maig de 1859 estava presidida per en Teodoro Creus i comptava amb l'assistència dels regidors Viñals, Raldiris, Ballester, Guasch, Olivella, Virella, Fons, Parés, Soler i Vidal, Mitjans i Capdevila.

A l'acta llegim:

«...Este Señor con breves palabras demostró la necesidad que existe de un Colegio de Segunda Enseñanza, y el Sr. Presidente manifestó que el Ayuntamiento no tan solo no desconocía la utilidad de esta instrucción superior, sino que abundaba en los mismos deseos que dichos Srs: que este era uno de los principales objetos a que el Ayuntamiento se hubiera dedicado hace algún tiempo, a no habérselo impedido otros asuntos ajenos a su voluntad...»⁽³⁾

Després d'una llarga discussió en què van intervenir molts senyors, es va acordar que es reuniria amb un bon nombre de contribuents i pares de família, per veure «...medios, modo y forma en que dicha instrucción pudiera establecerse...».⁽⁴⁾

Sembla que hi ha un projecte d'algun particular o societat que també és interessant de tenir en compte.⁽⁵⁾

Per tot això es disposà que se celebrés la junta el següent dijous, a les 5 de la tarda.

Com a conseqüència d'aquest acord va tenir lloc una sessió extraordinària el dia 2 de juny de 1859. En aquest ple hi havia, a més de l'alcalde i els regidors, una llarga llista de persones.

Va començar la sessió l'alcalde, en Teodoro Creus, dient el perquè de la reunió, tot reconeixent la convivència i utilitat d'un col·legi de segon ensenyament —com a prova d'això, va recordar la comissió que se li havia presentat en l'última sessió. També va exposar el projecte presen-

tat per un particular a nom d'una societat, que s'oferia a donar aquesta instrucció.⁽⁶⁾

Un cop llegit aquest document, es va entrar en la discussió sobre el millor i més estable mitjà amb què es podia establir el segon ensenyament. Després d'ésser molts els qui varen opinar, es va acordar:

«...como forma más ventajosa, económica y estable el establecimiento de un Colegio de P.P. Escolapios; enseguida acordaron se nombra una Comisión de los señores presentes, que en unión con la de Instrucción Pública lleve adelante lo acordado en ésta...».⁽⁷⁾

Noms dels senyors que formaven la comissió: en Joan Samà i Martí, en Josep Mir, en Francisco Alba, en Francisco de Sales Vidal, n'Antonio Font, en Manuel Almirall, Rvd. Juan Pedrals, pàrroc de Santa Maria, en Joaquim Soler i Serra, n'Isidro Marquès i Riba i en Josep Golar i Sierrol.

A l'Arxiu de l'Escola Pia de Catalunya es conserven moltes cartes d'aquesta mateixa època en les quals es demana als escolapis que vinguin a Vilanova.⁽⁸⁾

En el curs 1862-63, les relacions de l'Ajuntament a l'Escola Pia es trobaven molt avançades. Tenim tots els articles ja escrits i firmats el dia 6 de març de 1863 a Barcelona pel pare provincial de les Escoles Pies de Catalunya, Narciso Tarter, i pel secretari provincial, J. Calasanz Casanovas. I el dia 13 de març, a Vilanova, per l'alcalde Isidro Marquès i el secretari José M.º Terraza.

Hi ha vuit articles més l'addicional.⁽⁹⁾

NEGATIVA DE L'ESCOLA PIA PER FALTA DE PERSONAL⁽¹⁰⁾

A continuació una empresa privada es fa càrrec del segon ensenyament.

En primer lloc hi ha un conveni amb el prevere Flavià Canyellas, que fins i tot arriba a inaugurar-se, però no qualla ja que el col·legi que ell assegurava que tenia a Cervera i que havia de traslladar a Vilanova no existia.⁽¹¹⁾

El primer empresari va ser en Juan Rosés, i el primer director científic, el reverend Francisco Javier Surroca. L'Ajuntament subvencionà el col·legi amb 25.000 rals de billó anuals.

El col·legi en un principi es diu «COLEGIO DE VILLANUEVA Y GELTRÚ DE D. JUAN ROSÉS». Després «COLEGIO DE SAN LUIS GONZAGA». Més tard passa a anomenar-se «COLEGIO LIBRE DE SEGUNDA ENSEÑANZA».

D'aquest col·legi, que és el primer on es va donar el segon ensenyament a Vilanova, hem aconseguit reunir gran quantitat d'informació, tant a l'Arxiu Municipal on es conserven molts documents, com a les actes dels Acords Municipals, en què es veuen els problemes que van tenir, com per la documentació pedagògica que hem anat trobant a l'Arxiu de la Universitat de Barcelona, que és on hi havia l'Institut de Segon Ensenyament, del qual depenien aquests col·legis.

«COLEGIO DE VILLANUEVA Y GELTRÚ DE D. JUAN ROSÉS

«Colegio de 2ª enseñanza de 1ª clase establecido en Villanueva y Geltrú en virtud de R.O. de 21 de Diciembre último y autorizado por esta Rectoría para la enseñanza de los cuatro primeros años...».⁽¹²⁾

Tenim el quadre de professors i assignatures del curs 1864-65:

«CURSO DE 1864 A 1865

«Director: D. Juan Surroca Pbro.: Licenciado en ambos Dros. =
Secretario: D. Juan E. Casellas Bach en Filosofía y Letras.

«Asignaturas

Latín curso 1º (diaria)

Idem curso 2º (id)

Lengua Francesa

Principios Aritmética (alterna)

Idem Geometría (id)

Matemáticas curso 1º (diaria)

Idem curso 2º (id)

Griego-latín curso 1º (id)

Griego curso 2º (alterna)

Geografía descrip^a (id)

Historia General (id)

Profesores

D. Juan Rosés Regente de 2ª clase
en Latín y Castellano

D. Ramon Baladia, Ingeniero Industrial

D. Juan Eusebio Casellas, Bachiller en
Filosofía y Letras

Retórica y Poética (diaria)

Doctrina cristiana (id)

D. Juan Surroca, Licenciado en Derecho
Canónico

«Obras de texto

«Las elegidas por el Instituto.»⁽¹³⁾

També hi trobem un inventari. És curiós ja que es pot anar observant com va augmentant amb els anys:

«**Catálogo** de los medios materiales de enseñanza con que cuenta el Colegio de Villanueva y Geltrú de D. Juan Rosés para los cuatro primeros años de la segunda enseñanza.

«El ajuar necesario de mesas, bancos, pizarras y demás indispensable.

«Una colección de sólidos de madera p^a la enseñanza de las Matemáticas.

«Globos celeste y terrestre.

«Esfera.

«Sistema planetario.

«Atlas de A. Delamarche.

«La colección de mapas murales de Meissas y Michelet.

«El empresario Juan Rosés.»⁽¹⁴⁾

Quant a l'edifici on era situat el col·legi, sabem per una comunicació escrita a Madrid el dia 21 de desembre de 1864, dirigida al rector de la Universitat de Barcelona, que és l'autorització per a l'establiment del Col·legi de Segon Ensenyament de primera classe sota la direcció científica del senyor Surroca. Per aquest document sabem que es podien admetre fins a divuit alumnes interns i quaranta-dos alumnes externs.⁽¹⁵⁾

Del dia 3 de febrer de 1865, hi ha una instància del senyor Juan Rosés dirigida al rector de la Universitat en la qual demanava permís per **traslladar de local** el col·legi que tenia a la casa de Vidal a l'edifici de la plaça Ventosa.

Motius: «...para poder admitir en aquel hasta el n^o de 56 alumnos internos y 100 externos...»⁽¹⁶⁾

En aquesta instància també llegim que el local ja havia estat inspeccionat pel senyor vice-rector i catedràtic de l'Institut, el mes de

setembre darrer, quan en Flavián Cañellas volia establir un col·legi. Efectivament, tenim el certificat de la inspecció:

9 de setembre de 1864.

«He examinado detenidamente su construccion, sus dependencias y su disposicion. La obra es sólida, el número de sus aberturas suple a la forma de la misma que no es la mas a propósito para su objeto. Los techos son muy elevados, y todo el edificio bien ventilado, recibiendo la luz y el aire de los cuatro puntos cardinales...»⁽¹⁷⁾

Amb data del 4 de febrer del 1865 trobem un full solt on veiem que s'aprova el trasllat al col·legi fundat per Ventosa.⁽¹⁸⁾

El 4 d'abril de 1865 es produeix un canvi en el professorat perquè el senyor Rosés es posa malalt.⁽¹⁹⁾

L'empresari en Juan Rosés va morir el dia 15 d'abril de 1865 i es va encarregar de l'empresa el mateix director científic, Rvnd. Surroca, per nomenament expedit pel rector de la Universitat el dia 27 d'abril del mateix any.

A la sessió municipal del 21 d'abril de 1865 es concedeix l'empresa al prevere Francisco-Javier Surroca per la mort del senyor Rosés.⁽²⁰⁾

També es conserva la carta de l'Ajuntament comunicant-ho al rector de la Universitat.⁽²¹⁾ Es conserven els documents sobre els canvis ocasionats per la mort del senyor Rosés.⁽²²⁾

La gent de Vilanova no estava satisfeta amb la marxa del col·legi, que figurava com a «Colegio de 2ª Enseñanza de Primera Clase». Hi havia moltes dificultats, era difícil trobar professors; els que hi havia canviaven sovint, àdhuc a meitat de curs. Amb aquests detalls es feien forts els que volien la vinguda dels escolapis.⁽²³⁾

Documents sobre canvis de professors: 14 de maig de 1865, 15 de desembre de 1865, 3 de febrer de 1866, 3 de setembre de 1867.⁽²⁴⁾

Per altra banda, la gent desitjava que s'impartís el cinquè curs de batxillerat, però feien falta gabinets i museus de física i química. Per aquest motiu el reverend Surroca reclamava més assignació per poder comprar el material necessari.

Plaça de la Constitució de Vilanova i la Geltrú (avui plaça de la Vila). A l'esquerra de la fotografia, l'edifici on del 1864 al 1874 es va instal·lar el Col·legi Lliure de Segon Ensenyament (foto arxiu IEP).

En la Sessió Ordinària del 8 de juliol e 1865 entra a l'Ajuntament una comissió representant de gran nombre de pares de família que per unanimitat demanen l'**ensenyament gratuït** donat pels **escolapis**.⁽²⁵⁾

A la Sessió Ordinària del 17 de juliol de 1865, el regidor senyor Pollés comunicà que els escolapis no podien venir per falta de personal.⁽²⁶⁾

DIMISSIÓ DEL REVEREND SURROCA PER LA CAMPANYA A FAVOR DELS ESCOLAPIS

Per totes aquestes dificultats, en acabar el curs acadèmic, el dia 19 de juliol de 1865, el reverend Surroca es presentà al saló de sessions de l'Ajuntament i dimití dels seus càrrec d'empresari i director, ja que estava cansat «de tantos vaivenes y de la campaña que se venía haciendo para la venida de los P.P. de las Escuelas Pías».⁽²⁷⁾

Com ja hem vist per la sessió del dia 8 de juliol de 1865, s'havia constituït una junta popular amb la finalitat de treballar per la vinguda dels pares escolapis. Aquesta junta, que estava presidida per en Cristóbal Raventós, es va tornar a presentar al saló de juntes de l'Ajuntament, a la Sessió Extraordinària del dia 19 de juliol del mateix 1865, i lliurà una **instància** al senyor alcalde.⁽²⁸⁾

Després de la dimissió del reverend Surroca, que era llicenciat en dret civil i canònic, van agafar la direcció en José Gils com a administrador i en Francisco de Paula Gatell. El mes d'abril d'aquest mateix any l'empresa passa a mans també del senyor Gatell.

A l'Arxiu de la Universitat de Barcelona hem trobat el quadre de professors, assignatures, dies i hores de classe del col·legi. Està firmat per l'empresari José Gils, el dia 22 d'agost de 1865. Per la importància que té aquest document, el copiaré textualment:

QUADRE DE PROFESSORS 1865-66

«Cuadro de Profesores, asignaturas, días y horas de clase del Colegio de 2ª enseñanza de 1ª clase establecido en Villanueva y Geltrú bajo la dirección de D. Francisco de P. Gatell Licenciado en Jurisprudencia y Bachiller en Filosofía y Letras, correspondiente al curso de 1865 a 1866.»⁽²⁹⁾

Primer any

Assignatura: Gramàtica llatina i castellana.

Dies i hores de classe: Tots els dies lectius de 8 a 2/4 de 10 del matí i de 2 a 2/4 de 4 de la tarda.

Professor: En Francisco de P. Gatell.

Assignatura: Principis i exercicis d'aritmètica.

Dies i hores de classe: Dilluns, dimecres i divendres de 10 a 2/4 de 12 del migdia.

Professor: En Francisco Solà, enginyer industrial.

Assignatura: Doctrina i història sagrada.

Dies i hores de classe: Dimarts, dijous i dissabte de 10 a 2/4 de 12 del migdia.

Professor: N'Antonio Vergés, prevere i llicenciat en sagrada teologia.

Segon any

Assignatura: Gramàtica llatina i castellana.

Dies i hores de classe: Tots els dies lectius de 8 a 2/4 de 10 del matí i de 2 a 2/4 de 4 de la tarda.

Professor: En Juan Eusebio Casellas, prevere i batxiller en filosofia i lletres.

Assignatura: Principis i exercicis de geometria.

Dies i hores de classe: Dimarts, dijous i dissabtes de 10 a 2/4 de 12 del migdia.

Professor: En Francisco Solá.

Assignatura: Geografia descriptiva.

Dies i hores: Dilluns, dimecres i divendres de 10 a 2/4 de 12 del migdia.

Professor: Reverend Juan Eusebio Casellas.

Tercer any

Assignatura: Exercicis d'anàlisi i traducció llatina i rudiments de llengua grega.

Dies i hores: Cada dia de 4 a 2/4 de 6 de la tarda.

Professor: Reverend Juan Eusebio Casellas.

Assignatura: Nocions d'història general i particular d'Espanya.

Dies i hores: Dilluns, dimecres i divendres de 10 a 2/4 de 12 del migdia.

Professor: En Francisco de P. Gatell.

Assignatura: Aritmètica i àlgebra.

Dies i hores: cada dia de 8 a 2/4 de 10 del matí.

Professor: En Francisco Solá.

Quart any

Assignatura: Grec.

Dies i hores: Dimarts, dijous i dissabtes de 10 a 2/4 de 12 del migdia.

Professor: Reverend Juan Eusebio Casellas.

Assignatura: Geometria i trigonometria.

Dies i hores: Cada dia de 2 a 2/4 de 4 de la tarda.

Professor: En Francisco Solá.

Colegio de S. Luis Gonzaga en Villanueva y Geltrú.

Cuadro de Profesores, asignaturas y obras de texto para el curso de 1867 a 1868.

	Profesores	Asignaturas	Nº de pp.
Primer período	Años 1 ^o y 2 ^o D. José Hern. - Regente en Letrán	Letrán y Castellano	
	Año 3 ^o D. Miguel Reina - Bachiller en Filosofía y Letrán en antelación al 22 de Enero último D. D. Borrua Pter. Pter. - Dr. en Sagrada Teología	1. Historia y Géografía con explicación de mapas, traducciones y composición latina. Doctrina cristiana y nociones de Heil. Sagrada para los tres años.	
Segundo período	Año 3 ^o D. Juan ^o de Paula Gatal - Bachiller en Filosofía y Letrán en antelación al 22 de Enero último	Psicología	
	D. Juan ^o de Paula Gatal	Geografía Heil. universal	
	D. Juan ^o de Paula Gatal	Historia y Geografía de España	
	D. Juan ^o de Paula Gatal - Bachiller en Ciencias en antelación al 22 de Enero último	Historia y Geografía de España	
	Año 4 ^o D. Juan ^o de Paula Gatal	Lógica	
	D. Miguel Reina	Historias del Equino	
	D. Baldomero Santiago - Regente industrial	Física y nociones de Química	
	Año 5 ^o Dr. D. Borrua Pter. Pter. D. Baldomero Santiago D. Juan ^o de Paula Gatal	Edad y fundamentos de Religión Nociones de Historia natural Profesión del Letrán y principios y usos de la Instrucción	
	Dr. D. Borrua Pter. Pter.	Historia Sagrada y explicación de la Doctrina cristiana para los tres años.	

Das que adonde el Ministerio provincial

46

Asignaturas de aplicacion

Professors	Asignaturas	Mts. de la
D. Francisco Lluch	Lengua francesa i anglesa	
D. Joan ^e Ant ^e Valls - Bachiller civ. i científic con autoritat al 22 de febrer últim	Cálculo mercantil y fin. i arit. de libros	
D. Joan ^e Ant ^e Valls - Ayudante	Geografía estadística y comercial	
D. Joan ^e Ant ^e Valls	Dibujo lineal	San Luis Gonzaga de Vilanova

Vilanova y Geltrú 16 de Agosto de 1867

El Director-empresario
 Fran^e de P. Gual
[Signature]

Atestado
 El Director
[Signature]

Quadre de professors i assignatures del col·legi «San Luis Gonzaga» del curs 1867-1868 (arxiu Universitat de Barcelona).

Assignatura: Retòrica i poètica.

Dies i hores: Tots els dies de 4 a 2/4 de 6 de la tarda.

Professor: En Francisco de P. Gatell.

Assignatura: Francès.

Dies i hores: Cada dia de 2/4 de 6 a 7 de la tarda.

Professor: En Francisco Lluch i Rafecas, enginyer mecànic.

Els alumnes de primer començaven a les 8 del matí i tenien classe de les 2 a 3/4 de 4 de la tarda.

El alumnes de segon començaven a les 8 del matí i tenien classe de les 2 a 2/4 de 4.

Els alumnes de tercer començaven a les 8 del matí i l'horari de la tarda era de 4 a 2/4 de 6.

Pel que veiem en aquest quadre, els alumnes de quart començaven a les 10 del matí fins a 2/4 de 12, i a la tarda hi havia classe de les 2 a les 7.

Quant als llibres de text, en totes les assignatures llegim: «Obras de texto: Las designadas por los SS. Catedráticos del Instituto».⁽³⁰⁾

Al marge llegim:

«Agosto 24.

«A su expediente para los efectos

«Tiene aprobado el cuadro y los medios materiales suficientes.

«Se autoriza la apertura de la matrícula para el quinto curso.

«Catálogo del material para la enseñanza de la Química con que cuenta el Colegio de San Luis Gonzaga de Villanueva y Geltrú.»⁽³¹⁾

Catàleg de material de química

«1º. Modelo de cristales.

2º. Azufre (diferentes estados).

3º. Fósforo.

4º. Bromo.

5º. Yodo.

6º. Carbón (diferentes estados).

Metales

7º. Potasio.

8º. Sodio.

- 9º. Calcio.
- 10º. Bario.
- 11º. Aluminio.
- 12º. Magnesio.
- 13º. Hierro.
- 14º. Cromo.
- 15º. Cobalto.
- 16º. Antimonio.
- 16º bis. Bismuto.
- 17º. Zinc.
- 18º. Plomo.
- 19º. Cobre.
- 20º. Estaño.
- 21º. Mercurio.
- 22º. Plata.
- 23º. Oro.
- 24º. Platino.
- 25º. Paladio.
- 26º. Rodio.

Óxidos

27º. Óxidos de los metales anteriores en su mayoría.

Sulfuros

28º. Sulfuros de los metales anteriores.

29º. Principales compuestos binarios no óxidos en sulfuros de los metales con los metaloides.

Sales

30º. Una, dos o tres sales de los metales anteriores según los usos que puedan tener.

Ácidos

- 31º. Ácido sulfúrico.
- 32º. Nítrico.
- 33º. Fosfórico.
- 34º. Clorhídrico.
- 35º. Silícico.
- 36º. Bórico.
- 37º. Acético.
- 38º. Amoníaco.

Utensilios

39 ^o . Frascos de boca grande	4
40 ^o . Ordinarios	6
41 ^o . Bitobulados	6
42 ^o . Tritobulados	6
43 ^o . Probetas	6
44 ^o . Obturadores	6
45 ^o . Cuba hidroneumática	
46 ^o . Hidrargironeumática de porcelana	
47 ^o . Tubos curbados	
48 ^o . Bicurbados	
49 ^o . De seguridad sector	
50 ^o . De seguridad sector	5
51 ^o . Matraces	6
52 ^o . Retortas	6
53 ^o . Retortas de gres	1
54 ^o . Campanas	4
55 ^o . Globos	2
56 ^o . Tubos de Woolf y Liebig	
57 ^o . Horno de reberbero	
58 ^o . Sencillos	4
59 ^o . Lebrillos	3
60 ^o . Embudos	4
61 ^o . Alucireces	3
62 ^o . Pinzas	3
63 ^o . Platos	12
64 ^o . Lámpara de Daby	
65 ^o . Fuelle»	

Aquest inventari està firmat a Vilanova per l'empresari en Francisco de Paula Gatell, el dia 22 d'agost del 1866. (El dia 9 d'abril de 1866, es demana l'aprovació perquè l'empresa passi del senyor Gils al senyor Gatell.)⁽³²⁾

En aquesta mateixa data hi ha una instància que acompanya l'inventari i l'aprovació del cinquè curs també en la mateixa quartilla.⁽³³⁾

Quant a la **història natural**:

«*Esqueletos*: Ocho, uno de hombre, dos cuadrúpedos, dos de ave, dos de pez y un reptil.

Mamíferos: Dos cuadrumanos, un queiróptero, dos carnívoros, dos insectívoros, dos roedores, un desdentado (oso hormiguero), un cangurú, un gato montés.

Aves: Cien, ejemplares correspondientes a los diversos órdenes de la clase.

Reptiles: Dos, quelonios (tortugas), tres suarios, cuatro ofidios.

Antibios: Cuatro anuros.

Crostacios: Una langosta, un llamanto, dos cicharas, tres clases diferentes de langostino.

Pezes: Veinte ejemplares disecados y amás diez y seis conservados en espíritu de vino.

Articulados: Una colección de mil quinientos insectos.

Arácnidos: Tres ejemplares.

Moluscos: Una colección de ochocientas especies de conchas.

Zoófitos: Veinte y cinco ejemplares.

Fósiles: Setenta y cinco ejemplares.

Herbario: Dos mil ejemplares de plantas correspondientes a las principales familias del reino.

Minerales: Una colección de ciento siete ejemplares comprendiendo las principales especies del reino mineral.

Villanueva y Geltrú, 1º de Agosto de 1866.
El empresario, Francisco de P. Gatell.»⁽³⁴⁾

El col·legi era força assortit en material de laboratori.

Tots aquests inventaris eren a l'Arxiu de la Universitat de Barcelona. A continuació estudiarem l'inventari general del col·legi, que es troba a l'Arxiu Municipal de Vilanova.

2.ª Colegio de Vilabertran

INSTITUTO DE 2.ª ENSEÑANZA DE LA PROVINCIA DE BARCELONA.

Curso de 1864 a 1865

Exámenes ordinarios.

Latín
Doctrina
de Instrucción

Don *Juan Ferreras y Marqués*
puede ser admitido al examen de las asignaturas notadas al
márgen en virtud del artículo 453 del Reglamento de 2.ª ense-
ñanza.

Barcelona de *Junio* de 1865

El Secretario.

Luis Bordan

El alumno arriba expresado
ha sido examinado de

Latín

El secretario del tribunal de exámenes

ha sido examinado de

Aritmética

El secretario del tribunal de exámenes

ha sido examinado de

Doctrina

El secretario del tribunal de exámenes

*Y para que conste firmo la presente
en Vilabertran y fecho de Julio de 1865.*

ha sido examinado de

Juan Ferreras y Marqués

El secretario del tribunal de exámenes

ha sido examinado de

[Signature]

El secretario del tribunal de exámenes

= Catalago: de objectes de Història Natural.
 del botànico de San Luis de Villanueva: Gilroy.

Equeletos = ocho: uno de hombre: dos cuadrupedes: dos de ave: Dos de los y un reptil.

Mariposa = Dos lucidumama: un quiritoporo: do luminico: Dos strabocore
 dos Nocturne: un Dentado (do Harigera) un Langaric: un gust
 monte.

Aves = Diez: ejemplares correspondientes a los diversos ordenes de la clase

Reptiles: Dos: fuchlorin (tortuga) tres Serpion: cuatro ofidio.

Amfibio cuatro Anura

Plantas: una Langante: un llamante: do Pelham: tres clases difere
 de Langantine.

Peres veinte ejemplares divididos ijama diez y seis reservados a
 opitita de vino.

Hirudines una colección de mil quinientos Iructos

Aracnidos tres ejemplares.

Moluscos una colección de ochocientos especies de Conchus

Insectos veinte y cinco ejemplares.

Coniles setenta y cinco ejemplares.

Herbario Dos mil ejemplares de plantas correspondientes a las principales
 familias del Reino

Minerales una colección de ciento siete ejemplares comprendiendo la
 principales especies del reino Mineral.

Villanueva y Geltrú el 2 de agosto de 1866

El Encargado

[Firma]

Inventari general del col·legi Sant Lluís Gonzaga

Comença enumerant els «Instrumentos y aparatos de física». Dins d'aquest hi ha diversos apartats:

- «Propiedades generales y gravedad mecánica». Dins d'aquest grup hi ha trenta-quatre aparells.
- «Capilaridad». D'aquest n'hi ha vint-i-cinc.
- «Calórico». Hi ha vint-i-vuit aparells.
- «Magnetismo». Hi ha cinc aparells.
- «Electricidad». Aquí hi ha cinquanta-un aparells.
- «Óptica». Hi ha vint-i-cinc aparells.
- «Acústica». Cinc aparells.

«*Objetos químicos*».

Dins la llista d'objectes químics, n'hi ha vuitanta-set.

«*Objetos de historia natural*».

Aquest inventari és molt ric, hi ha cent quatre apartats. Per exemple, el número 1 diu:

«Un esqueleto humano».

El número 100 diu així:

«Ochocientas especies de melacozoos clasificados y contenidos en sencillas cajas de cartón.»

El número 104:

«Una colección clasificada de ciento siete ejemplares de minerales contenida en cajitas de cartón.»

«Muebles e instrumentos para la enseñanza». En aquest hi ha cinquanta-un apartats.

«Muebles y enseres de cocina». Hi ha cinquanta-dos apartats.

Un cop acabat s'afegeixen onze apartats més amb objectes que han estat adquirits després de fer l'inventari.

Aquest ha estat firmat per en Francisco de P. Gatell el dia 16 de desembre de 1866.⁽³⁵⁾

- 1 d'agost de 1866.

ASSIGNATURES, PROFESSORS, DIES I HORES DE CLASSE

Ja s'ha comentat el quadre d'assignatures, dies i hores de classe, professors i obres de text del curs 1865-66. Ara veurem els anys següents. Comparant amb l'any anterior, el curs 1866-67 guanya un nivell, ja es dona el «5° año».

Curs de 1866 a 1867⁽³⁶⁾

Director: En Francisco de Paula Gatell

Secretari: José Ferrater

«Profesores

Asignaturas

1er. año

D. José Ifern

Regente en latinidad ..... Latín y castellano

D. Francisco Ant^o Yáñez

Abogado Bachiller en Ciencias Principios de Aritmética

D. Bruno Soler Pbro. y Dr.

en Sagrada Teología ..... Religión y Moral

2º año

D. José Ifern ..... Latín y castellano

D. Francisco Ant^o Yáñez ..... Princs. y ejerccs. de Geometría

D. Ignacio Valentí

Licenciado en Medicina y Bachiller en

Ciencias ..... Nociones de Geografía
Descriptiva

3er. año

D. Francisco de P. Gatell

Abogado y Bachiller en Filosofía

y Letras ..... Ejercicios de Análisis y
traducción Latina y Griego 1er.
cursoD. Francisco de P. Gatell ..... Historia gral. y particular de
EspañaD. Francisco Ant^o Yáñez ..... Aritmética y Álgebra

4º año

D. Francisco de P. Gatell ..... Griego 2º curso

D. Francisco Ant^o Yáñez ..... Geometría y Trigonometría

D. Francisco de P. Gatell ..... Retórica y Poética

5º año

D. Ignacio Valentí ..... Física y Química

D. Ignacio Valentí ..... Historia natural

D. Francisco de P. Gatell ..... Lógica y Ética

D. Francisco Lluch

Ingeniero Mecánico y socio de la Real

Academia de Ciencias Naturales y Artes de Barcelona	Francés
Asignaturas de aplicación D. Francisco Lluch	Inglés 1 ^o y 2 ^o curso
D. Francisco Ant ^o Yáñez	Dibujo lineal»

Aquest quadre de professors està firmat per en Francisco de Paula Gatell, el dia 1 d'agost de 1866.

Per aquests quadres ens adonem de les assignatures que s'estudiaven, així com de la titulació que tenien els professors.

En tots els quadres que hem estudiat d'aquest centre es feien servir els mateixos llibres que els de l'Institut Provincial.⁽³⁷⁾

En data de l'1 de setembre de 1866 hi ha l'autorització per obrir la matrícula del curs 1866-1867.

QUADRE DEL CURS 1867-1868⁽³⁸⁾

Aquest quadre divideix els cursos en dos períodes, el primer període comprèn els anys primer, segon i tercer. El segon també comprèn tres anys. Com que ja he copiat textualment altres anys, d'aquest només en faré un resum, ja que les titulacions dels professors les tenim ja escrites.

Primer període

A primer i segon curs, en José lfern els fa llatí i castellà.

A tercer curs, en Miquel Roura (batxiller en filosofia i lletres amb anterioritat al 22 de gener últim) els imparteix retòrica i poètica, amb exercicis d'anàlisi, traducció i composició llatina.

En Bruno Soler, doctrina cristiana i nocions d'història sagrada per a tots tres anys.

Segon període

Primer curs: En Francisco de P. Gatell, psicologia i geografia i història universal. En Francisco Ant^o Yáñez, aritmètica, àlgebra fins a les equacions i principis de geometria.

Segon curs: En Francisco de P. Gatell, lògica. En Miquel Roura, història d'Espanya. En Baldomero Santiagos (enginyer industrial), física i nocions de química.

Tercer curs: El Dr. Bruno Soler, ètica i fonaments de religió. En Baldomero Santiagos, nocions d'història natural. En Francisco de P. Gatell, perfecció del llatí i principis generals de literatura.

El Dr. Bruno Soler, història sagrada i exposicions de la doctrina cristiana per als tres cursos.

Assignatures d'aplicació

En Francisco Lluch, llengües francesa i anglesa.

En Francisco Antonio Yáñez, càlcul mercantil i tenidoria de llibres. A la vegada també impartia geografia estadística i comercial. I també dibuix lineal.

És curiós veure les titulacions d'en Francisco Ant^o Yáñez, per impartir càlcul mercantil i tenidoria de llibres a tercer, i aritmètica, àlgebra..., a primer. El títol que se li té en compte és el de batxiller en ciències amb anterioritat al 22 de gener últim; per fer geografia estadística i comercial, el títol que se li fa constar és el d'advocat.

CURS 1868-1869⁽³⁹⁾

Estudiant el quadre de professors d'aquest curs, ens adonem que els que hi ha de nous són en Camilo Paler i en Cirilo Porcell. El professor que ja no consta és en Miquel Roura.

També veiem que en aquest curs augmenten considerablement els estudis d'aplicació.

Del quadre d'aquest curs se'n pot treure l'horari que se seguia en el centre i en tots els cursos.

Horari dels interns

2/4 de 6 a 1/4 de 7	Llevar-se i vestir-se
1/4 de 7 a 8	Capella per a les oracions del matí i estudiar
8 a 2/4 de 9	Xocolata i esbarjo
2/4 de 9 a 9	Repassar les lliçons
9 a 12	Classes
12 a 2	Oració a la capella
	Dinar i esbarjo
2 a 3	Repassar les lliçons de la tarda

TARDA:

3 a 6	Classes
6 a 7	Berenar i esbarjo
7 a 2/4 de 9	Estudi
2/4 de 9 a 2/4 de 10 ...	Sopar i esbarjo
2/4 de 10	A la capella a resar les oracions de la nit, i a dormir ⁽⁴⁰⁾

Aquest col·legi tenia un **reglament** tan complet que mereixeria un estudi a part. Per ell podem saber tot el referent a la pedagogia emprada pels seus professors, els horaris de tots els alumnes interns, migpensionistes i externs, assignatures, la normativa dels professors (càrrecs, suplències), el que menjaven, premis, càstigs, uniforme, material, quadres d'honor, exàmens públics, calendari escolar, economia...

El reglament acaba dient que qui no compleixi serà expulsat del col·legi, ja que impediria assolir el seu fi, que és aconseguir «hombres cristianos, instruidos y sociales».

Aquest reglament està datat a Vitanova i la Geltrú el dia 22 de juliol de 1866.⁽⁴¹⁾

PAPERETES D'EXÀMENS

Hem trobat les paperetes d'exàmens de Juan Torrents i Marquès, a l'Arxiu del Sr. Torrents, que guarda tot el que troba dels seus avantpassats. És interessant ja que va estudiar al Col·legi de Sant Lluís Gonzaga.

Tenim una papereta del curs 1864-65 i una altra del 1866-67.

La de l'any 1864 està firmada per en Luis Bordás, secretari. L'altra porta aquest nom imprès, però la firma ja no és la mateixa, ja que el secretari és Alejandro Novellas.

La papereta de l'any 1864-65 va a nom de Colegio de Villanueva.⁽⁴²⁾

S'examina de llatí primer, doctrina i p. d'aritmètica.

En totes les assignatures ha obtingut un excel·lent.

La del curs 1866-67, ja la trobem a nom del Col·legi de Sant Lluís Gonzaga.⁽⁴³⁾

*Inventario general de ensayos, aparatos y
 otras objetos existentes en el día de la fecha en el Col·legi
 "San Luis Gonzaga" de esta dirección y en su poder.*

Instrumentos y aparatos de físicos.

<i>Apuntes generales de los aparatos y su uso.</i>	<i>Apuntes.</i>
<i>Problema de la gravedad.</i>	21. <i>Barómetro hidrostático.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	22. <i>Barómetro hidrostático.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	23. <i>Aparato para el equilibrio de las pesas en vasos comunicantes.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	24. <i>Barómetro de aire.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	25. <i>Barómetro de líquidos para el estudio de la ley de Boyle.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	26. <i>Barómetro de Torricelli.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	27. <i>Barómetro hidrostático.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	28. <i>Barómetro para las densidades de los líquidos.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	29. <i>Barómetro de Nicholson.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	30. <i>Barómetro de Barrow.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	31. <i>Barómetro de Fortin.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	32. <i>Barómetro de Fortin.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	33. <i>Barómetro para las densidades de los líquidos.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	34. <i>Aparatos para las leyes de densidad de los líquidos.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	<i>Capilaridad.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	35. <i>Aparato de tubos capilares.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	36. <i>Endosmómetro de Dutrochet.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	37. <i>Apoyador neumático con platina de 27 centímetros.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	38. <i>Universal para el estudio de la viscosidad.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	39. <i>Universal con llave.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	40. <i>Aparato para el estudio de la elasticidad de los gases.</i>
<i>Problema de la ley de la caída de los cuerpos.</i>	41. <i>Aparato para el estudio de la elasticidad de los gases.</i>

Primera plana de l'inventari general del Col·legi de "San Luis Gonzaga de 2ª Enseñanza" de l'any 1869, quan era alcalde el republicà Miguel Guansé y Puig (Arxiu Històric Municipal de Vilanova i la Geltrú).

En aquesta papereta figuren les assignatures del primer període. Hi ha copiades les notes del primer any, que ja les hem vistes a la papereta que hem comentat. Les del segon any:

«2 ^o año:	Latín	Bueno
	Geometría	Bueno
	Geografía	Bueno
	Francés	Notable»
«3 ^o año:	Retórica	Notable
	Doctrina	S. Sobresaliente»

A continuació hi ha el nom dels tribunals especificant el de cada any.

ORLA

A més, el senyor Torrents també té un quadre penjat que és una orla del curs 1869 dedicada al senyor director Francisco de Paula Gatell, on hi ha la fotografia de disset nois, dels quals dotze són de Vilanova, un de Canyelles, dos de Barcelona, un de Matanzas i un de l'Havana.

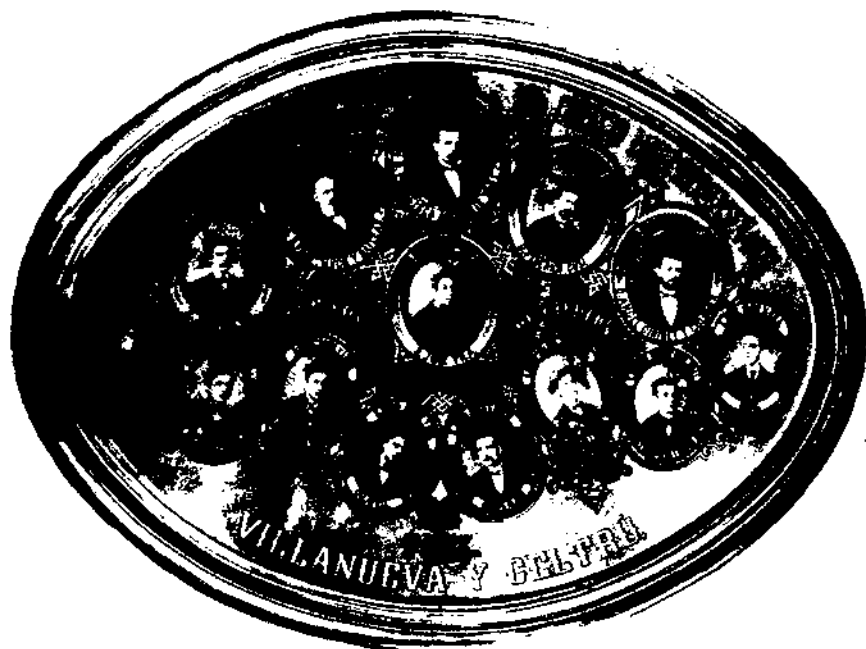
Un estudi interessantíssim és el que ha fet n'Albert Virella i Bloda en què estudia «L'última orla del Col·legi Lliure de Segon Ensenyament».⁽⁴⁴⁾

LLIBRES DE TEXT

El senyor Torrents guarda el llibre d'aritmètica. El títol del llibre és *Segunda enseñanza. Principios y ejercicios de aritmética, para uso de alumnos de primer año, por D. Acisclo F. Vallín y Bustillo*. El llibre porta impresa la Reial Ordre de 22 d'agost de 1861, que diu així:

«La clase de PRINCIPIOS Y EJERCICIOS DE ARITMÉTICA ha de servir para que el alumno no olvide lo aprendido en la primera enseñanza, y se prepare para el estudio de las MATEMÁTICAS. Comprenderá los axiomas y definiciones indispensables, las operaciones aritméticas, sin penetrar todavía en profundas razones y demostraciones matemáticas, y el sistema de reducción de medidas, pesas y monedas. El trabajo del alumno ha de ser de ejercicios, exigiéndosele que en un libro o cuaderno ajecute fuera de cátedra los que se le señalen.»⁽⁴⁵⁾

Per a afermar les matemàtiques es recomana fer exercicis fora de classe.

*Orla del Col·legi Lliure de Segon Ensenyament de Vilanova i la Geltrú del curs 1874. Hom hi pot llegir:
«DEDICADO A LOS DIGNOS PROFESORES DEL COLEGIO LIBRE DE 2ª ENSEÑANZA. D. José Pollés,
D. Francisco Lluch y Rafecas, D. Francisco Antonio Yáñez, D. Federico Cusi, D. Ángel Giribert y Colomer, D. Juan
Vila. POR SUS DISCÍPULOS, D. Miguel Ventosa y Almirall, Villanueva y Geltrú; D. Antonio Rossell y Lleó, Villanueva
y Geltrú; D. Francisco Macià y Llusà, Villanueva y Geltrú; D. Emilio Gibert y Rión, Calafell; D. José Poch y Cantó,
Arenys de Mar; D. Francisco Toldrà y Carbonell, Villanueva y Geltrú; D. Manuel Soucheirón y Millé, Villanueva y
Geltrú; D. José Oliva y Milá, Ribas. 1874 VILLANUEVA Y GELTRÚ.»*

Després de tants treballs i esforços, l'any 1876 s'acabava el contracte amb l'Ajuntament. Havent-se produït la mort del marquès de Samà a Cuba i pel fet d'haver deixat un fort llegat per fundar un col·legi d'escolapis a Vilanova, l'alcalde, en Francisco de Sales Vidal, a la Sessió Municipal del 13 de novembre de 1876, exposa el desig de na Rafaela de Torrents e Higuero (vídua d'en José Samà i Mota, mare d'en Salvador Samà i Torrents i, per tant, representant legítima) de fundar un col·legi de l'Escola Pia a Vilanova. Tothom ho acceptà per unanimitat; aleshores tornà a inserir-se el conveni de fundació, per tercera vegada, però aquest ja és el definitiu.

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

- (1) *Miscel·lània Penedesenca 1991*. Comunicacions de les quartes Jornades d'Estudis Penedesencs. Gelida, 1991. Pàgs. 509 i 510. Ed. Institut d'Estudis Penedesencs. 1992.
- (2) Llibre d'Actes Municipals de 1853. Sessió ordinària. 14 de maig. Arxiu Històric Municipal de Vilanova i la Geltrú.
- (3) Llibre d'Actes Municipals de 1859. Dia 31 de maig. A.H.M.Vva.
- (4) Llibre d'Actes Municipals de 1859. Dia 31 de maig. A.H.M.Vva.
- (5) Llibre d'Actes Municipals de 1859. Dia 31 de maig. A.H.M.Vva.
- (6) Llibre d'Actes Municipals de 1859. Sessió extraordinària. Dia 2 de juny. A.H.M.Vva.
- (7) Llibre d'Actes Municipals de 1859. Sessió extraordinària. Dia 2 de juny. A.H.M.Vva.
- (8) Op. cit.: *Miscel·lània Penedesenca 1991*, pàg. 514.
- (9) Conveni entre els pares de les Escoles Pies i l'Ajuntament de Vilanova. Arxiu E.P.C.B.
- (10) *Diario de Villanueva y Geltrú*. 29 de maig de 1926. Biblioteca Balaguer.
- (11) VIRELLA I BLODA, Albert: «l'última orla del Col·legi Lliure de Segon Ensenyament de Vilanova i la Geltrú». *Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer*. 1980. Pàg. 98.
- (12) Instància de J. Roses, datada el 3 de febrer del 1865. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (13) Quadre de professors del curs 1864-1865. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (14) Inventari del curs 1864-1865. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (15) Comunicació datada a Madrid el 2 de desembre de 1864. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (16) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (17) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.

- (18) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (19) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (20) Llibre d'Actes Municipals de 1865. Sessió extraordinària. 21 d'abril. A.H.M.Vva.
- (21) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (22) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (23) *Crònica*, pàg. 17. Arxiu del C. Samà de Vilanova i la Geltrú.
- (24) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona.
- (25) Llibre d'Actes Municipals de 1865. Sessió ordinària. 8 de juliol. A.H.M.Vva.
- (26) Llibre d'Actes Municipals de 1865. Sessió ordinària. 17 de juliol. A.H.M.Vva.
- (27) *Crònica*, pàg. 18. Arxiu del C. Samà de Vilanova i la Geltrú.
- (28) Llibre d'Actes Municipals de 1865. Sessió extraordinària del 19 de juliol. A.H.M.Vva.
- (29) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Quadre de professors. Any 1865-1866.
- (30) Expedient del Colegio de Villanueva. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Instància. Any 1865.
- (31) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Catàleg de material. Any 1866.
- (32) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Any 1866.
- (33) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Full que acompanya l'inventari. Any 1866.
- (34) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Inventari. Any 1866.
- (35) Inventari general del Colegio de San Luis Gonzaga. Garpeta de Cultura. A.H.M.Vva. Any 1866.
- (36) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Quadre de professors. Any 1866-1867.
- (37) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Full solt. Any 1866-67.
- (38) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Quadre de professors. Curs 1867-1868.
- (39) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Quadre de professors. Any 1868-1869.
- (40) Expedient del Colegio de San Luis Gonzaga. Arxiu de la Universitat de Barcelona. Quadre de professors. Curs 1868-1869.
- (41) «Prospecto y reglamento del colegio de 1ª y 2ª enseñanza de 1ª clase, establecido en Villanueva y Geltrú, provincia de Barcelona, subvencionado por el M. Ayuntamiento de la misma Villa y bajo la advocación de S. Luis Gonzaga. Villanueva.» Imp. de Magín Bertran. 1866. A la Biblioteca-Museu Balaguer de Vilanova i la Geltrú.

- (42) Arxiu particular d'en Jordi Torrents.
- (43) Arxiu particular d'en Jordi Torrents.
- (44) Virella i Bloda, Albert: «L'última orla del Col·legi Lliure de Segon Ensenyament de Vilanova i la Geltrú». *Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer*. 1980.
- (45) Arxiu particular d'en Jordi Torrents.

FONTS DOCUMENTALS

- Arxiu Municipal de Vilanova i la Geltrú: Actes Municipals de l'Ajuntament i Carpeta d'Educació.
- Arxiu de la Universitat Central de Barcelona: Expedients dels col·legis.
- Arxiu del Col·legi Samà a Vilanova i la Geltrú.
- Arxiu privat d'en Jordi Torrents a Vilanova.
- Arxiu fotogràfic «Antany» d'en Xavier Virella i de na M. dels Àngels Ràfols.

BIBLIOGRAFIA

- CALASANZ BAU, P.: *Historia de las escuelas pías en Cataluña*. Talleres Gráficos Mariano Galve. Barcelona, 1951.
- COROLEU I INGLADA, Josep: *Historia de Villanueva y Geltrú*. El Cep i la Nansa Edicions. Vilanova i la Geltrú, 2ª edició 1979. 1ª edició 1879.
- FAUBELL ZAPATA, Vicente: *Acción educativa de los escolapios en España (1733-1845)*. Ed. S.M. Madrid, 1987.
- FREIXA OLIVAR, José M.: *Anales de Villanueva y Geltrú (1850-1880)*. Ed. Centro de Estudios de la Biblioteca-Museo Balaguer. Vilanova i la Geltrú, 1959.
- GARÍ I SIUMELL, José Antonio: *Descripción e historia de la villa de Villanueva y Geltrú, desde su fundación hasta nuestros días*. Imprenta y Librería de Leandro Creus. Villanueva, 1860.
- VIRELLA I BLODA, Albert: *Els anys tristos (1881-1900). Crònica de la decadència de Vilanova i la Geltrú*. Treball guanyador del premi Francesc Macià 1982. Ed. Institut d'Estudis Penedesencs. Vilanova i la Geltrú, 1992.
- VIRELLA I BLODA, Albert: *El setanta-cinquè aniversari de l'Escola Industrial de Vilanova i la Geltrú. I: L'escola ahir*. Ed. Escuela Industrial de Ingeniería Técnica Industrial. Gràfiques Perramon. Manresa, 1977.

-
- VIRELLA I BLODA, Albert: *L'evolució històrica de l'ensenyament a Vilanova i la Geltrú*. Inèdit. Premiat al Certamen Literari Calassanci, 1949.
- VIRELLA I BLODA, Albert: *L'aventura ultramarina de la gent de Vilanova i la Geltrú i la nissaga dels Samà*. Premi tema Penedès del XVIII Concurs Sant Ramon de Penyafort. Ed. Museu de Vilafranca. 1990.
- VIRELLA I BLODA, Albert: «L'última orla del Col·legi Lliure de Segon Ensenyament de Vilanova i la Geltrú». *Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer*. 1980.
- VIRELLA I BLODA, Albert: *Les classes socials, a Vilanova i la Geltrú, el segle XIX*. Episodis de la Història. Ed. Rafael Dalmau. Barcelona, 1977.
- VIRELLA I BLODA, Albert: *Vilanova i la Geltrú, imatges de la ciutat i de la comarca*. Joan Rius i Vila, editor. Vilanova i la Geltrú, 1949.